

39166.

8° br

KARLA HYNKA MÁCHY
CESTA DO ITALIE.

OTISKL A POZNÁMKAMI OPATŘIL

JAN THON.

(ZVLÁŠTNÍ OTISK Z „LISTŮ FILOLOGICKÝCH“, ROČ. XXXVII.)

V PRAZE.

TISKEM »UNIE«. — NÁKLADEM VLASTNÍM.

1910.

KARLA HYNKA MÁCHY

CESTA DO ITALIE.

OTISKL A POZNÁMKAMI OPATŘIL

JAN THON.

(ZVLÁŠTNÍ OTISK Z „LISTŮ FILOLOGICKÝCH“, ROČ. XXXVII.)

V PRAZE.

TISKEM »UNIE«. — NÁKLADEM VLASTNÍM.

1910.

0300h7355

V Českém Museu zachován jest pod sign. II. G. 20. rukopisný sešitek velké osmerky o šestnácti listech (ale jen z polovice popsaných), který nese název: »*Dennjk na cestě do Itálie*«. Jest to nevydaný dosud rukopis Máchův.* Neznám ovšem nebyl. Již Karel Sabina ve svém »Úvodu povahopisném« (v Praze 1845) na str. L—LI. citoval některá význačnější místa, ale nepřesně a nespolehlivě; pořádek slov si upravoval, slova zaměňoval jinými a vykládal povrchně (viz poznámky připojené k vlastnímu textu). Knížka Sabinova se později stala nejdůležitějším pramenem pro poznání Máchova života, bylo z ní hojně citováno, ale přebírány také Sabinovy chyby. To se týká i citátů z Máchovy cesty italské.

Ani vydání ve sbírce »Českých spisovatelů XIX. století«, dnes poměrně nejuplněnější, neotisklo těchto zápisků, pokládajíce je »většinou pouze za jednotlivá hesla pro příští vypravování nebo líčení.« (Díl II., str. 349). V rámci celé řečené edice jest to stanovisko správné. Ale pro literárního dějepisce a psychologa právě tato památka je nevyčerpateľnou studnicí zajímavých poznatkův. A proto zde, v Listech filologických, připomínajíce si zároveň sté výročí Máchova narození, »*Dennjk na cestě do Itálie*« otiskujeme s věrností diplomatickou.

Vyskytuje se ovšem v textu řada obtíží. Denjk tak subjektivní a intimní, tak úsečný a skoupý na slovo, jako je Máchův, zaráží častou nejasností, podáváje pouhá hesla pro vnitřní hnutí, jež byla temná už i Máchovým vrstevníkům. Při pozorném a oddaném studiu však samočinně ožívá duch těchto mrtvých liter a objevuje se souvislost tam, kde se dříve zraku ukazovala pouhá tříšť. Jest to věrný obraz Máchy člověka; nic nestilisuje, nic nerovná, mluví o svých denních dojmech svým denním jazykem. A právě tato syrová bezprostřednost, neformovaná komposičním úsilím, ustrnulá na nejprimitivnějším stadiu pouhých hesel, dává hluboce nahlédnouti nejen do Máchova nitra, do způsobu Máchova nazírání a tvoření, nýbrž i do ideového a citového ústrojí tehdejší doby.

Deník tento je po stránce vnější velmi svérázný. Vedle míst plných básnické vroucnosti a vnitřního rytmu čtou se po-

* Daroval jej musejní knihovně r. 1895 Ludvík Kuba.

známky o útratě, stesky na drahotu; zájem o přírodní a historické památnosti se střídá se živým pochopením pro drobné turistické příhody a nesnáze. A vše to zaznamenáváno jest se stenografickou stručností, chvatně, dříve než dojem vyprchá. Jest tedy přirozeno, že pozornost naše obrací se nejen k tomu, co Máchu uchvacovalo, nýbrž i ke všemu, čeho si nevšimal. Na ducha tak dojmového a nadaného obrazností tak pohyblivou zajisté Alpy i moře působily velikolepě. Ale to byly dojmy trvalé, které hluboce se vryly v duši, nepřišly náhle a proto nemohly ani rychle vymizeti. Tím si vysvětlujeme, že na př. o obrazu moře se nedovídáme nic a alpské krásy že zachyceny jsou vlastně jen na dvou místech, jež vyvolala okamžitá situace, která svou dramatickostí mocně vzrušila Máchovu mysl, pročež je Mácha zaznamenal (viz výstup na Brenner a popis bouře na alpském jezeře).

S horlivostí tím větší glossuje Mácha drobné příhody cestovní, scény z lidu, bystře a svěže vypozerované, opravdové genry. Jest to rys pro Máchu příznačný: okamžité nápady, často dost bizarní, se zálibou v protívách, jak je známe z ostatní jeho pozůstalosti a jež stávaly se zárodkem dalšího uvědomělého tvoření slovesného. Příkladem je hojně.

Text Máchův provázím nutnými poznámkami. Jsou dvojí. Jedny vykládají Máchovy často odlehlé narážky věcně, druhé snaží se pravděpodobně vystopovati, pokud Mácha popudy na této cestě přijaté zpracoval ve svém pozdějším tvoření literárním. Vhodným doplňkem k těmto poznámkám byly by ovšem také reprodukce tehdejších rytin, názorně předvádějících krajiny, předměty i osoby, o nichž Mácha mluví — u nás však na takové vydání pomýšleti nelze. Míst, kde se Mácha zmiňuje o znamenitostech benátských a vídeňských, nevysvětluji podrobně; jsou to věci dnes obecně známé.*

* * *

Ráno w $\frac{1}{4}$ 7 wyssli gsme z Prahy¹; w 10 gsme byli v Gjlowém. Scena w rádnicí. Cesta do hor; zblauzenj na Sázawě; doly. — Dégstwj z hornictwj. Půlnočnj ssichta. Segjtj. Kragina. Modlitba. Lezenj. W tom wolá přednj: »Nenj ho!« a spadna letj dolů. Druzj gednohlasně: »Chráň Bůh!« »Chraň Bůh!« »Nenj ho!« odpowjdaj w zdáleněgssj ssachty. — Procházka na večer — Spanj na seně. Položenj hor. Sába.

* Text, jak už řečeno, otiskuji do písmene věrně; uchyluji se od předlohy pouze v tom, že vesměs užívám latinky, kdežto Mácha latinkou psal jen výrazy latinské a italské, jinak užívá šwabachu. — Sl. správě knihovny musejní, jež ochotně svolila, abych rukopis Máchův otiskl, vzdávám zde díky.

¹ Máchu doprovázel Antonín Strobách (* 3. června 1814 — † 22. listopadu 1856), známý spisovatel, pozdější purkmistr pražský. Oba přátelé vydali se na cestu v pondělí dne 4. srpna r. 1834.

5^{tého}. Cesta do Tábora. Kamený přívoz. Kanonjr z Benátek. Neweklow. Marssowice a. t. d. až do Wotic, před Milčjnem w dálce wěž, hora s kříží.² Pasenj konj. Mýtj nohau w Jordáně. Tábor. Turecká muzyka. Nocleh. Rozprávky w hospodě. Jarmark,

6^{tého}. Tábor. Lužnice. Bunkl[?] na kolečkách. Mljko w Planě. Kaupánj w Lužnici. K. Polodnj mýtj nohau. Němec z Maincu. Gjdlo we Weselí — Wúz ze Soběslawy. Němec s námi gel. Hory. Hluboká. Budějowice. Shledánj s Máchau.³ Blatenský.⁴ Seminář. Nocleh. Krásný pokog. Zwěřina. Hosté. Noc nepokogná. Němec za městem wypuc. [?]

7^{ho}. Železná silnice.⁵ Mácha s námi. Strodenice⁶. Mljko. Towarys knihař. Fechtovánj a Arrest w Budějicjch. Krummlow. neypěkněgssj poloha. Hrad při řece. Porážka. desst. Hospoda. Wýhled na hrad, město a kraginu od západu k východu. Wltawa, na kolmém břehu přilehagjej wzhůru ke skále domky, kostely. poslěze za řekau skaliny, k půlnoci na pevné skále starý, krásný, zachowaný hrad. Nowé stawenj na mostě na piljřjch, most. sochy. starý djl hradu. wýklenek. balkon. stjřjska, w uhlu kaple nad půl kulatau skalau; nowý zámek; opět djl starého hradu, okna mezi nimi podobizny bjlé. stará kulatá welmi vysoká wěž; dwogitá okna. laubj; hodiny na čtyry strany pak sochy. Park od západu na skále. na zad hory, nejweys wěž na Šeningru, w lewo w dálce modré vysoké hory. Město bělalo se. Chůze po horách.⁷ Žena s nussi z Rozmberka. — Nápis na

² Milčín, městečko na silnici k Táboru, na jižním úpatí Kalvarie (»v dálce wěž, hora s kříží«), která při pohledu od jihu vysoko se vypíná nad ostatní krajinu. Na jejím vrcholku jest velká kaple (»věž«?) a tři mohutné dřevěné kříže.

³ Jde tu o Jana Mácha, nar. 30. dubna 1810 v Bavorově, který studoval teologii v Č. Budějovicích a na kněze byl vysvěcen r. 1836. Byl později děkanem ve svém rodišti a zemřel až někdy po r. 1875. Jest zachován list Karla H. Máchy na něho ze dne 10. března 1835. (Vlčkovy vydání spisů pod č. XIII.). Podle vydání toho nebylo mezi nimi pokrevního příbuzenství.

⁴ Karel Blatenský narodil se 27. ledna 1809 v Blatné, studoval teologii v Č. Budějovicích a na kněze vysvěceného roku jako Jan Mácha. Později byl farářem ve Velkém Hlasivě, pak ve Věžně, poslěze v Bílé Hůrce, kde zemřel 8. ledna r. 1873. V citovaném dopise Máchy básníka jest o Blatenském rovněž zmínka.

⁵ Železná silnice = železnice. Jest to první železnice v Čechách; vedla z Č. Budějovic do Lince. Na trati Budějovice-Leopoldschlag (v Horních Rakousích) zahájena vozba 7. září 1827, na ostatku až 2. srpna 1832. Kolejnice byly dřevěné a vlaky taženy byly přípřeží. (Světozor r. 1834 z jara v č. 20. a 21. přinesl podrobný popis této jihočeské železnice s ilustracemi. Viz i stať A. V. Velflíka v III. díle »Sto let práce«, str. 466 sl.)

⁶ Strodenice (vl. Strodenitz), česky Rožnov, ves na jih od Č. Budějovic.

⁷ Místo toto (od »Výhled na hrad«) citoval ve svém »Úvodu povahopisném« Karel Sabina (str. L.). Cituje ovšem nepřesně, pravopis a interpunkci mění, ba upravuje i pořádek slov. Jméno »na Šeningru« z neporozumění, že tu jde o horu Schöninger (Kleť), píše »na Semingru«.

hospodě: »Pane zůstaň u nás, neb chce večer býti.« Mýtj no-
hau. Bláznivý s řetězy na kopečku při slaupu před audoljm.
Rožmberk. Jağewiner Thurm. (Jakobiner.) Na hradě segjtj s ne-
známým. Nocleh w Rožmberku.

8^{ho}. Z Rožmberku do Leonfelden⁸ po horách. Pfiff Wein.
Lobenstein. Spanj w lese. prwnj pohled do hor. Wildberg.
Audolj. Nocleh před Lincem. 6 žegdljků wjna.

9^{ho}. Linec. Most. Náměstj dessf. Trh. Krog. Policie. Streyc.
Teta. Wýchod z města. Přewljkanj. Holbu wjna. z Welsu Che-
vaux leger.⁹ dessf. Hory. Wels. Feldwebl. Wirth am Berg. Slaw-
nost in Gmunden. Inspektor pozorný na nás.

10^{ho}. Gschnattelsuppen (Sakramenskau.) Leželi za Lam-
pachem.¹⁰ Přjslowy o autěku z Lampachu. Mosst. Holbu Mosst.
chleba. Žena napomjnalá muže. »Trinkst du e holbe« etc. dessf
pod stromem. Sspersspenktiw ztracen kausek. W kůlně skowanj.
W stodole schowanj. Rakauská Dido. Gaký máme Metier Vökla-
bruk.¹¹ Pan setnjk držal na nás. Nocleh. snjdanj. Jaloufenster.
Baworské penjze. Schwanenbacher.

11^{tého}. Pohořelý Vöklabruk. Počty u lesa. Wartenburg.¹²
Děti sslí za námi. Čessi se hlásili. Žádný oběd. Na horách mljko.
Baba se bála. Rakussané pod paraplem. Dobrá rada Rakussana.
Gezero. Salzburské hory. K večeri gitrnice. Handwerksbursch.
Nocleh. Malý wandrownj s welikým uzlem. Rakussané snjdali.
Gedli z mjsy kafé a přikusowali gitrníci a zapjgeli piwem.

12^{ho}. Salcburk.* Veste Wersen. Hlawnj chrám. Z olowa ljtě
sochy.¹³ Wjra. Obrazy stropnj. starý a nowý zákon, pohřeb, před-
pekľ na welkém oltári wzkrjssenj. Hroby Arcibiskupů. Hrubá
policie. Komodie. Wasserkunst.¹⁴ Opustili gsme Salcburk. Geli
gsme s Baworskau počtau po Baworsku. Unterssperk (Blanjk ně-
mecky).¹⁵ Piwo baworské. Reichenhall. Kirchberg zřiceniny.
Krásné audolj. Kaupel. Prwnj snih*. Hraničáři. Possta. Wssecko
malugj. Wsse gjm pamětihodné w doljeh*. Mýli nohy. Baworský
ofiejr. Pan Wachtmistr. Čtyry Reğimenty Uhrů. Noc. Nocleh.
Draho.

⁸ Leonfelden, městys v Hor. Rakousích, blíže českých hranic.

⁹ Wels, město v Hor. Rakousích nad řekou Travnou. Chevaux-
léger lehký jezdec, »švališér«.

¹⁰ Lambach, městečko v hejtm. welském.

¹¹ Vöcklabruck, město v Hor. Rakousích nad řekou Vöcklou.

¹² Wartenburg, zámek a zřícenina na z. od jezera Atterského

¹³ Patrně mariánský sloup před dómem od J. B. Hagenauera
(1732—1810), zhotovený r. 1771.

¹⁴ Studna na nádvoří residenčního paláce, zhotovená r. 1664 od
Antonia Dario.

¹⁵ Untersberg na j. z. od Salcburku, hora se třemi vrcholy
(nejvyšší 1978 m.). Vztahují se k ní pověsti o Karlu Velikém (také
Karlu V.), jako u nás na Blaník o sv. Václavu.

13^{tého}. Visitýrka w Unken.¹⁶ Psal s lewičkau. Zdali sstudenti passugi? Prokleli Salcburk na mezi w desjtj řečjch. přibili na kúl. Zřícenin. Chcali z meznjků. Balssán. Leželi. Gedli kyselé mljko. seyr. Leželi w audolj a psali. Baba drak. Mnoho jich sedělo u večěře. Schmorn. Holky na nás brali. Nocleh.

14. Svatý Jan.¹⁷ Hory a mlhy. bauře. Chléb s rozinkami. Sstudenti se s námi zastawili. Absolvovaný Jurista chtěl do Řecka. Morcio. Popis Itálie. Geden byl dále. Mádlo: »In Itálien etwas Reuss in Wasser eingekocht, stinkendes Öhl, Käse eingerieben kostet 50 xr. C. M. Auf Stöcken v. Kukurutz schlafen. Skorpionen. Schlangen auf der Strassen. Griechld. Dkte v Hildebrandt. Alpen bsteigen. Modray [?] Pfr. Wes. Chtěl s námi gjt. »Wasser!« Weisser? si! si! — Wasser. Wasser. aqua? aqua! so. [?] (Gsicht) vino buono, vino negro. Wasser, aqua, aqua, Marsch! — aqua? Marsch. Bey Nacht t.¹⁸ reisen auch zti früh t. sie ziehen einen gz nakt aus. 3^{tj} prüssel (gak wyhlžel a karrkal. [?]) »Das sd die grössten Spitzbuben, ich habe seit 18 Jahren kein grössern gsehn.« Der vor 18 Jahren, Käte v. der Alpe. 2 Uzljky. Tabák. Gsetzbuch. Absolut. Entlassg. Rozegitj. Hospoda. Nocleh na seně . . . [nečitelné] druhá.

15. Zvoněnj a stýljenj.¹⁹ Hory w mlhách. Rattenberg. 4 Hradj. Rattenberg. S kulatau věžj. Nowěgssj. Zbořený Gert-raudy. Drahé snjdanj. 1 fl 8 xr. Ratzberg neb Trotzberg. Audolj. psali. Msse s muzikau. Ráno warhany. Žádný oběd. Diwné swětlo. Hnali mysliwci. Schwatz. Hall. Spěchánj na noc. Nocleh w Milau.²⁰ Dobrá večěře. Zámky. Chatře wýsse. Těžké peřiny. Kssaft. Innsbruck [w] měsíčním swětle. Nachtzettel. Žid se w to wložil. Hardek [Ky]risnjci Čessi. Drağauni.

16. Snjdali wjno. (červené.) Ssli s Policaitem. Vidirtwali [?] Passi. U pana Professora Weselého²¹ zanechal gsem nasledugjčj listek: »Poklonu a uctiwé pozdrawenj od Pána a Panj. Klim. z Lince, od [škrtnuto] swých přjbužných měl wyřjditi K« a t. d. Chodili po městě. Wýklenek od roku 1500. Pan Zacharda měl Benefiz od Panasche,²² Mitternachtsstunde im Schlosse Loretto v Alphonso u Phillippo. Kostel u Frantisskánů. Hrob: »Andreas

¹⁶ Unken, městys v Solnohradech na bavorských hranicích.

¹⁷ St. Johann, tyrolská osada v údolí Velké Achy.

¹⁸ Nejasnou tuto značku transkribuji pro podobnost písmenou t.
¹⁹ 15. srpna, mariánský svátek; v katolickém Tyrolsku oslavuje se jako každá náboženská slavnost ranami z hmoždířů a zvoněním.

²⁰ Rattenberg, Schwaz, Hall, Mühlau, osady vsměs na řece Innu.

²¹ Josef Wessely (1799—1872) narozen v Čechách. Absolvovav práva, oddal se učitelské dráze svého oboru. Záhy povolán na universitu v Inšpruku; byl zvolen i děkanem. Později přeložen na pražskou universitu, kde byl učitelem W. W. Tomkovým (v r. 1837; sr. Tomkovy Paměti, I., str. 109). Po r. 1849 zdržoval se ve Vídni a v Uhrách ve službách ministerských. Za zásluhy povýšen do stavu rytířského.

²² Anton Pannasch (* 1789 v Brusselu, † 1855 ve Vídni), důstojník rakouské armády a dramatický spisovatel.

Hofer MDCCCIX. « Hofrova postawa.²³ Hrob Maximiliána s nasledujcími představenjmi w Mramoru.

Ke dwerjm. w. I. Matrimonium cum Maria Burgundica.

II. Bohemi, qui sororium ipsius Albertum Bavariae ducem, mercede conducti, oppugnatum advenerant, memorabili praelio, prope urbem Ratispenam, plurimis illorum interfectis superati.

III. Fuso ad Guynegatam vicum Gallorum exercitu, magna pars Hannoniae, unacum Imperiali urbe Camenaco recepta.

IV. Obleženj Kufsteina, smetánj kaulj chwosstjstem. 16. stjnáno. prosba. Facla. Pinzenauer. Max wypaluge.

V. Atrebatum Arthesiae Metropolis egregio strategemate capta.

VI. Arnheim erobert. Gelderns. Herzog kniend. Max zu Pferde. Beydexasits Herren. Hinter Karl v. Geldern ein schöner Kahlkopf.

VII. Coronatio Aquigrani adhuc vivente patre Friderico.

VIII. Vbiúdg mit Julius II. gegen die Venetianer.

IX. Vbunden mit Sigmund erkämpft er Roveretum et Venetarum copiae unacum duce Roberto Sanserverino ad vicum Galliarum deletae.

X. Insignes Venetorum urbes Patavium, Vicentia unacum magna Fori Julii parte in potestatem redactae, Brixia vero auxiliaribus Gallorum armis expugnata.

XI. Östr. u. Wien gegen Corvinus gewonnen. Einzug in Wien. Skt. Stephansturm.

XII. Societate cum Julio et Helvetiae oppidis inita Galli ejecti. Max. exul.

XIII. Alba regalis, urbs, in qua Hungariae reges inaugurati etc. cincta magno exercitu, et toti regno terror illatus.

XIV. Cum Henrico VIII. Anglico juncti et exercitus Gallorum profligatus. Spornschlacht. Kräftig d[?] u. leichtfüssige Franzosen.

XV. Pax cum Carolo 8. Gallorum rege. Margarita. Eine sehr schöne weibl Figur zu Pferd. Die Hand aufs Herz gelegt.

XVI. Ferrovana Morinorum excisa Torna cum vero prisca bellicosi ex fortissimi Nerviorum populi gloria, insignis civitas post levem oppugnationem in fidem accepta.

XVII. Turcarum multitudo ex Croatia et Slavonia, neminis ope implorata, ejecta.

XVIII. Bartholomeus Livianus cum ingenti Venetarum copia parva manu Caes et Hisp fusus et fugatus.

XIX. Foedus cum Alexandro VI et senatu Veneto ac Ludovico Sforcia. Carolus 8. ex Neapoli ejectus.

²³ Hofrovy ostatky převezeny byly r. 1823 do dvorního (= Františkánského) chrámu v Inšpruku a r. 1834 postaven mu tam nábrobek od Jana Nep. Schallera (1777—1842).

XX. Marranum oppidum captum, et Venetis eruptione inde facta cum Paulo Maufrono et Baltasare Scipione acerrimis hostium ducibus feliciter pugnatum.

XXI. Matrimonium cum Maria Blanca Mediolana. Lud. Sfortia jur. et Mediol. sine sanguine receptum.

XXII. Conventu cum Hungariae et Poloniae regibus Viennae habito, contractisq; hinc inde matrimoniis nepotibus ipsius via acquirendis amplissimis Hungariae ac Bohemiae, strata.

XXIII. Phillipi ~~eruptiae~~ cum Johanna Hispanica.

XXIV. Urbs Verona strenue defensa opera M. Antonii Columnae, submissisq; per Guilielmum Roggendorffium — contra Gallos.

18 u 20 von einem fremden Meister, der t genützte, dann übernahm es Kollin.²⁴ Alexander Colinus Meechliniensis sculpsit anno. MDLXVI. 1566. Sein Porträt u. sr Frau. Lité sochy djlem ze zwonowiny, mède, mosazu a t. d. lité.

28. nasledugcej.

1. Albrecht v. Östr. röm. ungarisch bechaimischer König, Laslais Vater.

2. Fridericus III imperat. divi imperatoris Max. pater.

3. Friedrich Herzog zu Öst. zu Steier zu Kerndten u. zu Krain, Grav zu Tyrol.

4. Leopold (d Heilige.)

5: Sohn Robts v Sicilien, Löwenwappen.

1. Leopold. (Schlacht bei Sempach.)

2. König Albrecht d Erst Hzog zu Östreich 1527.

3. Gottfried v Bullien König zu Jerusal.

4. Frau Elisabeth Königs Sigmunds Tochter von Ungaren Albrechts von Östreich Kö. v Ungarn Pehmütschen Königs Gemachel Königs Laslaw Mutter 1529. několik ženských.

5. Ferd König zu Hispan. Kaiser u. K^ſN^ſM^ſ Aldvater.

6. Frab Johanna Königinn zu Kastilien, König Philipps Gemachel.

7. Socha se lwem na šatu a na pasu.

8. Karl Herzog zu Burgund zu Brabant zu Geldern. Gave zu Flandern.

9. Frau Maria Blanka Ko Königinn 1525 2 o. 3 ženské.

[10.] Sigmund Erzhzog zu Öst. Gf zu Tyrol

11. Artur König v England. (1513) Krasný.

12. Theobertus König. Provancz. Herzog zu Burgd Graf zu Habsburg (Mich goss B. (ernand) Godl [: 1513 :])

13. Ernst Erz. zu Öst. Graf zu Habsburg u. Tirol.

²⁴ Alexander Colin, sochař nizozemský (1526—1612), byl r. 1563 povolán císařem Ferdinandem I. do Inšpruku dokončit tento náhrobek.

14. Theodorich König der Goot. Krásný s sklopenau hlavau králow. smutný.

15. Albrecht der Weise Erz. zu Östr. Graf [škrtnuto] ain Sun Königs Albrechts des Sig haften. 1528.

16. Kaiser Rudolph v. Habsburg (nohatý, wrasky nahore na njzk čele.

17. Philipp König zu Kast. Leon u Granada. Erz. zu Östr u Burd Graf zu Habsburg 15 R 33.

18. Glodovius erst chstl König von Frankr.

Max klečí na hrobě. Maličké sochy na kůru. Innsbruck w dolině widěli gsme odpoledne z Hory. Seděli na kopci. Pozdrawenj neznámým pánem a panj. »Sie wden wohl müde seyn?« — Zarostlý muž s orderem. — Kragina, dole řeka. vysoko kosteljk Schönberg.²⁵ Audolj. Fialowé hory. Audolj druhé. Pan Landrath. Wälsche Spitzbürrn. Wečere slawná. Měsje pod námi z mraku wyhljdal.

17^{tého}. Audolj rannj. Leželi odpoledne pod Brennerem. Lezl gsem. gedli gsme. Ssli gsme časné spat.

18. Ráno we čtyry hodiny wstali a lehli opět. po chwjli wstali zas a lezli na Brenner. Ze začátku ustawičné lesem. Pak gsme se rozdělili. Gá lezl pod hřebenem. Vergiss mein nicht. Hora se sněhem. Slunce vycházelo. Mlhy se honily. Oblaky kryli horu. Opět gsme se slezli. Lezli dále bljzko na hoře ztratil gsme se. Oblaky pode mnau. Sněhowé hory. Oblaky u mně. Gá lezl wýsse tmau. Na dolegssj sspjcej tma. haukal gsem. Echo. zvonky. Wjtr rachotil kostliwci. snással žebra a kamenj. Skalina gako strassidlo. Nikde žádný. Oblaky se walili temněji. Kamenj padalo, St.²⁶ nade mnau na hřebeně. swětlo. zas tma. Lezli gsme na wrcholek. Podruhé. Wisel gsem pod wrcholkem. Noha se třásla. Lezli dolu.²⁷ Lezli s hory. Sennhütte. Gedli mléko a seyr. Pes. Slezli gsme po prdeli. Snjdali w 1 hodinu. Ssli dále. Hrad na dole. Pusterthal krásný.²⁸ Sterzingen.²⁹ Dwa hrady na wchodu. heim. Sterzinger. Kofel. Wzadu sněhy. Wessli w auzké audolj. Ssli na nocleh. 4 Wandrownj. Geden wssude dělal. Pak Preuss. Sachs a Maggyar neuměl Maggyarský. Mluwiti o Benát-

²⁵ Schönberg, osada na vysokém ostrohu mezi údolím štu-baiským a zillským. K tomu asi vztahuje se M. poznámka: »dole řeka, vysoko kosteljk«.

²⁶ Mácha touto zkratkou myslí svého průvodce Strobacha.

²⁷ Tento zápis (od »Ráno ve čtyry« až »dolů«) citoval Sabina ve svém »Úvodu« (na str. LI.), s obvyklými ovšem změnami a »úpravami«. Již začátek má jiný, sloučiv dvě věty v jednu; cituje takto: »Ráno ve 4 hodiny jsme vstali a lezli na Brenner«.

²⁸ Právě-li Mácha »Pusterthal krásný«, jest to mýlka; neboť Pusterské údolí počíná se mnohem jižněji u Franzensfeste za ostrými horskými hřbety.

²⁹ Sterzing, město na jižním úpatí Brenneru.

kách. O Čessjeh. České wogsko a. t. d. Ssli gsme spat. Bis hieher u. s[?] weiter a. t. d.

19^{tého}. Festung nowý u wsi Aicha před Mühlbachelor.³⁰ Wogaci táhli kamen. tesali. kopali hljnu, stawěli a. t. d. skalnaté Audolj skrz které se řeka walj, přes to most. dřewěné kasarny. Wjno. zřícenina. Haslach aneb Mühlbacher Klause. W: Ober Vintl. Dostali podmáslj. St. Lorenzo (Lorezzi) Schloss a zřícenina na přjkré skále. Na druhé straně pod audoljm hrad. Brunek hrad.³¹ Wljdný auřednjk. Ukázal nám cestu. Nocleh. Modré hory, gak gsme leželi w lese na pastwjssti.

20^{tého}. Ostré skaliny na obzoru. Zřícenina w kopci. Nowá silnice w aužlabině. Höllenstein.³² Kauř z kamene. hrad. Obrazy od přjrody po skále. První wlašská hospoda. Řeč gako hromobjtj. Hudba. Nocleh.

21^{tého}. Audolj u Ampezzo po Řecku. W Ampezzo slawnost za mrtvé. Wlasský zpěw. Sprostý wlach wěděl že w Čechách hudba panuge. Nocleh u zlatého slunce pod skraucenau silnici. Mysljm w Cadore.³³

22^{tého}. Audolj u Longaron.³⁴ Hrad zo bylo gen gednau widět. Wlach w malém Wozjku. Slowáci. Gorytan. Krásné audolj. Pohled naň od Santa Croce.³⁵ Frazione di Farra etc. Gezero modré, zelené žluté. Oblaky po kopci. zhůru městečka. Serravalle. Audolj pod námi auzké, nazad gesstě wjce sestupowali 2 hory ostrě se dole prohýbowaly a za njmi co průhledem w peklo, strassliwá bauře hučela. Silnice, wozjky. Nesmjrný desst bičowal gezero a nás.³⁶ Celý promoklj. Giný hlas se zdál. Hospoda w Serrawalle.³⁷ Foco. Welký oheň. Italiáno gut. Sussili. Seděli gsme okolo ohně. Don da Fiorenzi. Hospodský se učil Česk [škrtnuto] Německy. Služebnost. Nocleh na seně. Cestowali w noci. Zříceniny w Seravalle.

³⁰ Zde byl Mácha svědkem stavby důležité rakouské pevnosti Franzensfeste, vystavěné právě v letech 1835—38. Leží u wsi Aicha, kde se Pustertal štěpí od příčného údolí Eisacku, nedaleko Brixenu. V těch místech jest údolí obzvláště úzké, sevřené s obou stran strmými skalami, mezi kterými se prudce žene řeka Eisack. — Mühlbacher, městečko v Pustertalu.

³¹ Ober Vintl, St. Lorenzen a Bruneck, osady vesměs v Pusterském údolí.

³² Mácha postupoval Pustertalem až k Toblachu. Tam dal se na jih úzkým údolím (*silnice v oužlabině*) Ampezzo do Landro (= Höllenstein).

³³ Cadore sluje vlastně celé údolí, prodlužující Ampezzo až ke břehům řeky Piave. Silnice stavěna jest tam ve velkých serpentinách.

³⁴ Longarone, město na řece Piave.

³⁵ Santa Croce, osada u jezera téhož jména (Lago di S. C.).

³⁶ Známé místo (od »Oudolí u Longaron«) ze Sabinova »Úvodu« (str. 11.) — Zdá se, že M. tu mluví o Lago Morto, ležícím jižně od Santa Croce.

³⁷ Serravalle, italská osada na úpatí posledních výběžků Benátských Alp.

23^{tého}. Ceneda. Coneglione a. t. d. Wlasské živobýtj. Rowiny. zahrady. Villy krásné před Treviso. Treviso.³⁸ seděli gsme před městem. Na noc do Treviso. Wlassi se báli. Wečeře. Nocleh w Treviso.

24. Wysli w 5 hodin. Snjdali poljwku a holbu wjna. měli wypito 82 žegdljků. Geli s wozem. Přissli do Mestre.³⁹ Geli na Barce. Poneyprw widěli Benátka. Slaná woda. Wlassi ssidili. wgeřj w Benátka. Ssli po městě, poprvé Markus Platz. o Venezia, Venezia!⁴⁰ — Ponte Rialto. Processj. Wlach se nás chytil. Pokog. Oběd. stál 56 kr. C. M. Zpěw Wlasský. Hospoda. Tréporta. Byli na Policij. Kostel sw. Marka. Campanilla. Koně Lysippové. 3 Slaupy w kosteře Relievs. Wýhljodka mezi 2 slaupy w přjstawu: Pallazzo ducale. Socha Othell. Schody. na hoře 2 sochy. Most. Žaláře. silné mřže dwog. i trognásobné i wjee w lewo wehod w kostel sw Marka. Podlaha kostelnj. Kulaté kno. Napoleonowa zahrada. Lodě mořské. Prodávánj knihy. owoce. Pucowánj bot. Markusplatz na noc. Wečeře. Morawci. Nocleh. Hránj na klarinetu. Deklamacij. Woděnj po ulicjeh. Mnjsi.

25. Kostel St. Giuliani. hráli při mssi Ouverturu. mjsto Graduale Walzer na warhany. Kázánj. Přigjmánj. Kawjrna. Přigetj na koráb Jamigliare. Patron Barolini. Annonce diwadelnj. Malowánj. In vita sacra. Seděli gsme w Palazzo ducale. Gsichty panj hospodské. Nechali gsme tam boty.⁴¹ Widěli gsme na posledy sw. Marka. Kaupili Manzony.⁴² Kupowali seyra. Byli na lodj. Leželi wečeř na lodj. Měsje vycházal nad Benátky.⁴³ Lezli do Lodě. Spali na dřewě.

³⁸ Conegliano a Treviso, známá města severoitalská.

³⁹ Mestre, město na pevnině proti Benátkám. Život v jeho přístavě i cestu po loďce do Benátek Mácha líčí ve XIV. kap. »Cikánů«.

⁴⁰ Výkřik, který se doslova vrací v citované kap. »Cikánů«. V ní vůbec užito bylo dojmů, které jsou v tomto deníku naznačovány jen jediným slovem nebo jménem. Nепrovádím tedy podrobnějšího přirovnání a odkazuji na kapitolu samu. — Upozorňuji, že z jara roku 1831 vyšly v Šafaříkově »Světozoru« články o benátských architekturách, doprovázené třemi ilustracemi. Zajisté je Mácha před odchodem na jih bedlivě přečetl.

⁴¹ Snad jest tomu rozuměti tak, že tam boty nechali místo peněz. Aspoň Sabina píše, že »vzali s sebou tak málo peněz, že bylo ku podivu, jak na tak dlouhou cestu vydati se mohou«. (Spisy Karla Hynka Máchy. Díl II., 1862, str. 427.)

⁴² Ježto v italském slovníku není tohoto výrazu, soudím, že tu míněn známý básník a romanopisec, zakladatel italské romantiky, Alessandro Manzoni (1785—1873). Je zajímavo, že Mácha již r. 1834 ví o tomto mohutném zjevu cizí literatury, ač u nás o něm psal teprve r. 1841 Karel Sabina (Vlastimil, II. díl, str. 56 n.).

⁴³ Obraz vycházející luny nad Benátkami vrací se i v uvedené kapitole »Cikánů«. Celkem lze konstatovati nápadnou Máchovu mlčelivost o benátských památkách, jmenovitě vzpomeneme-li si na důkladné jeho zápisky z Inšpruku.

26. Seekrankheit. Wyssli na loď. Haupala se. Benátky na obzoru. Zas wlezl do lodě, Reyže. Spal. w noci též. Donna bléla. Ditě. Moře.

27. Daufal w Trzsissté.⁴⁴ Ptal se zdali hó widět. Wylezl. Trzsissté na obzoru pohorj. Pán, co mu dossli finance. Donna s historij. Pan capitano nemluwil se žádným. Donna hó maltrettirowala. On nebude deset let se žádným mluwit. Chodil ruce na prdeli. Připlauli s rybami. Podiwné ryby. Pignoli.⁴⁵ pucowali ryby, raky. Stáhli loď wesly. Připlauli w přjstaw. Gedli w Trzjssti. Policie. Wypucoval gsem Praktykanta. Ssli do kopce. Wýhljodka na Trzsissté. Cinkinkl. Bambouri. Aff. Brasilianer. Méli 2 Grad. Přiznal se auřednjkowi že ho mám. Prwnj Kragin s ořechy. Dobrý wečer wám bude. Sssli opilj. Geli: dobrý nocleh. W noci žizeň. Sstrobach ho měl. Nesl gsem mu gho kalhoty. Wesele gsme srali. s Wjdeňákem. Susanna.

28. Časné ráno ssi. Krásné kraginy. Zřjceniny. Zlé kraginy. Nerozuméli nám. Česstj wogáci. Arrestant. Pan páter zwonil ... Pili wjno. Prwnj dobrá woda. Prwnj sswestky na trhu. w Senšiejch. Pochwálen a. t. d. Adelsberg.⁴⁶ Lesý. Wogáci w nich na stráži. Zbořený hrad. Nowý zámek Auersberků. Nocleh. Kuřata bez gater a. t. d. der Verschwender. Walter als chevalier a. t. d. Ich bwundre der Ntr. Ssli spat. Psal gsem. Dobrau noc. Wzal kalendář.

29. Časné ráno ssi. Krásná kragina. Negkrásnégssj na cestě wě wukolj Liubliané. Giný Wjdeňák. Mléko prwnj. Kastell Liubliaňskéj. Neumanna gsme potkali.⁴⁷ Morawci se blásili. Hág

⁴⁴ Tržiště odvozeno z lat. Tergeste t. j. Terst. V té formě vyškýtá se také ve vzpomenutém románě.

⁴⁵ Pignolo, piniový ořech. Zde asi užito v nějakém přeneseném nebo dialektickém významu (snad druh ryb?).

⁴⁶ Adelsberg = Postojna.

⁴⁷ Kdo asi tento Neumann byl, vysvítá z dopisu Janesa Čopa bratru Matijovi (o Matiovi viz níže). Janes píše dne »17. Roshniga zveta 1834« (t. j. 17. června) z Vídně:

»Neumann bo v' enih dnéh s njegovim fholarzhikem ino s taiftiga starfhi v' Marienbad shel. Od tod on mišli tudi na éne dni v' Prag stopiti de bi fposnal poglavarje ali vajvode, koko bi rekel, zhefke uzhenosti. On je she ta drugi rigoros naredil. Do 20. prih. mefza bo nasaj prišel. On me je profil Tébe kakor njegoviga uzhenika in prijatla lepo posdravitil.« (Viz L. Pintar: »Prešeren v pismih sodobnikov«. Vyšlo v Prešernovu Album, r. 1900, str. 765).

Totožnost obou osob, myslím, lze bez pochybností přijmouti. Pokud vím, nevyskýtá se jinak v té době jméno Neumann ani u Čechů ani u Slovinců. Z citovaného místa pak vyplývá, že N. byl Slovinec student. S rodinou svého svěřence odjel do Mar. Lázní a odtud si chtěl zajet do Prahy, aby tam poznal »pohlaváry čili vejvody české učenosti.« A 20. příštího měsíce t. j. července se měl vrátiti. O tom, že v Praze vskutku byl, můžeme souditi z Máchovy poznámky v tomto deníku. V Praze se snad obrátil na některého předáka českého (Čelakovský s Prešernem si dopisovali a jest tedy možno, že šel přímo k Čelakovskému), a ten ho uvedl i mezi mládež. — S tím, co vykládám v dalších poznámkách, jest to zajímavý doklad čilých styků mezi Čechy a Slovinci.

před městem. Ssli na Policij. Samj Čessi. Knihy kupowali. Pan Professor. Ssli k P. dokt. Pressérnowi. P. dokt. Crobath.⁴⁸ Pozwánj. Dostali gsme knihy. Kaupili. Hledali pokog. Nazaräer. Černý orel Nro 5. Kaffeehaus před Theatrem. Promenade. Stogj na tabulce: »Zur Bequemlichkeit der Spazierenden wird ersucht das Begrüssen durch Abnehmen des Hutes zu beseitigen.« Pan Pressern a P. Brauner⁴⁹ přissli do Kawjrny pro nás. Drahá káva za 20 kr. Ssli gsme na raky. Zatim gsme pili wjno a gedli chléb. Pak přissel pan doktor Krobath a p. dokt. Toman.⁵⁰ Tak gsme byli samj Jurysté. Gedla se ssatika. Pak přissli nesmjrné raky 2^{kt}. 4 gsem musel snjsti. Pak smažený kapr. Přeložowal se Kolár. Nato přisslo drahé wjno w pečetených lahwicjeh. Mluwilo se o Professorowi Wodnjkowi.⁵¹ gak sekali sspek. Platili

⁴⁸ France Prešeren (* 3. pros. 1800 — † 8. února 1849), známý básník slovinský. R. 1828 stal se doktorem práv, od r. 1832 byl koncipientem u Dra. Chrobata. (Rok 1832 udává prof. Murko v Ottově Sl. Nauč. XIII. 411. Ivan Grafenauer v I. díle své Zgodovina novejšega slovenskega slovstva, Ljubljana 1909, str. 91. udává rok 1834.) Básně svoje uveřejňoval jm. v almanahu Kranjska Čbelica. Známal byl s Čelakovským, který na něho upozornil v ČČM 1832, str. 443 sl. stává velmi lichotivou, uveřejniv zároveň v překladu i ukázky Prešerenovy poesie. Mácha v Lublani nazývá s Prešerem styky asi poprvé. Později, zdá se, že toto přátelství prodlužuje se výměnou listů, třeba dosud neznámých. Soudím tak podle Prešerenova německého dopisu Čelakovskému ze dne 22. srpna 1836. (otiskl Fr. Levec v Ljublanském Zvonu 1882, str. 110 sl.). Z jara téhož roku Prešeren vydal Krst pri Savici a několik výtisků posílá Čelakovskému. Píše: »Eins der mitgehenden Exemplare bitte ich dem Herrn Maha und die übrigen zwei nach Ihrem Gutdünken an allfällige Kranjizophilien abzugeben.« A dále: »Der rege Eifer, der bei den Čechen nach den Berichten des Herrn Professor Pressel, H. Maha, Dr. Amerling herrscht, erfüllt uns mit Freude und Hoffnung auf eine bessere Zukunft für die Slaven;« tímto místem jest, tuším, jasně potvrzena existence korespondence mezi oběma básníky, třeba jí dosud nelze doložit přímo. Vydavatel tohoto Deníku pátral po nějakých listech, podnes však bez výsledku. Na konec citovaného dopisu jest ještě třetí zmínka o Máchovi a — Strobachovi, ačkoliv není jmenován výslovně (snad Prešeren jméno zapomněl): »Indem ich Sie bei Gelegenheit eine Empfehlung an Herrn Prof. Pressel und einen Gruss an Herrn Maha und seinen Reisegefährten auszurichten bitte und Ihnen eine Empfehlung vom H. Kasteliz vermelde, verharre ich...«

Jako příspěvek ke kritice »Úvodu povahopisného« od Karla Sabiny podotýkám, že Sabina toto setkání se obou českých turistů se slovinskými buditeli klade do Štýrského Hradce. Četl patrně velmi povrchně a nepromyšleně. Píše: »V Štýrském Hradci navštívili tamnější vlastence i přijíjeli sobě na zdar Slovanů!« (Str. LI.)

⁴⁹ Totožnost osoby tohoto Braunera nepodařilo se mi zjistiti ani pátráním v lublaňském archivu. A pro to, že by v té době byl býval v Lublani náš později proslulý Dr. Brauner, není dokladů.

⁵⁰ Mínen JUDr. Jan Toman. Prešeren věnoval mu r. 1836 báseň »Toast« (Deutsche Gedichte, r. 1901, str. 41.).

⁵¹ Valentin Vodnik r. (1758—1819), slovinský kněz-buditel, byl profesorem na lublaňském gymnasiu, ale již r. 1814 rakouskou vládou pensionován. V letech 1797—1800 vydával prvé slo-

napřed. potom o Kopitárowi.⁵² Pressernowá znělka naň.⁵³ Ab.

vinské noviny Ljubljanske Novice. Básně jeho lpěly příliš na vzoru lidových písní. Vydal je r. 1840 Prešernův přítel A. Smole.

⁵² Jernej Kopitar (1780—1844), známý slavista. Od r. 1810 byl ve Vídni censem slovanských knih.

⁵³ Josef Penížek, který vydal »Básně Františka Preširna« v Jičíně 1882, píše v úvodu ku překladům: »Mezi těmi, kdož proslavili se nevelikou láskou ke Včelce, byl také Bartoloměj Kopitar, jemuž tehdy svěřována byla censura do Vídně, poněvadž lublanský censor Čop [Matija Čop (1797—1835) byl od r. 1828 knihovníkem lublaňské lyceijní knihovny; později v též úradě působil Kastelic.] leccos propouštěl, co tmářům a protivníkům národním nebylo po chuti. Ve dvou básních, jedné německé a jedné slovinské »zrezal« . . . Preširen krajana svého. Vněmecké znělce zve jej zlosynem, který zavorou (censurou) vězni krásku, krajinskou literaturu, jako prý trpaslíci šerední zavírali půvabné panny do nedostupných hradů. Ještě pernější je znělka slovinská, jejíž poučení mravní je: »Ševče, ne výš kopyta«, při čemž Preširen užívá velmi vhodně hry ve slovích Kopitar a kopitar — švec. Apelles — tak čteme ve znělce té — pravdu miluje více než chválu, vystavil obraz na odív a jsa skryt, co lidé rozumní a nerozumní o něm praví, slyší. Cestou došel k obrazu také švec a prohlédnuv ihned obuv podotkl, že na ní je málo řemení. Co švec vytkl, Apelles opravil později. Švec jda druhého dne touž cestou, nešel mimo vida, že mu jest obuv již vhod, nýbrž jal se posuzovati lýtka. Malíř zapudil jej pravě: Jen obuv at posuzuje Kopitar! Těmato dvěma básněma je s dostatek dolíčeno, v jaké nevůli žili k sobě básník Preširen a censor Kopitar, a čím vinou.« (Str. XX. sl.)

Slovinská znělka zní:

Apèl in čevljár.

Apèl podobo na oglèd postavi,
Ker bòlj resnico ljubi kàkor hvalo;
Zad skrit vse vprek poslušà, káj zijalo
Neumno, káj umetni od nje pravi.

Pred njo s kopíti čevljárček se vstavi;
Ker ogledúje smòlec obuvalo,
Jerménov meni, da imà premalo;
Kar on očíta, kòj Apèl popravi.

Ko pride drugi dan spet mož kopitni,
Namèst' da bi šel dáj po svòji poli,
Ker čevlji se po gòdi, méč se lofi;

Zavrne ga obraznik imenitni,
In tēbe z njim, kdor napčen si očitár,
Rekoč: »Le čevlje sodi nāj Kopitar!« —

(Původně v Ausserordentliche Beilage zum Illyr. Blatte Nro. 30. vom 27. Juli 1833, str. 7.)

A znělka německá:

Des Sängers Klage.

Ihr hörtet von der Zwerge argem Sinnen:
Wie diese ungestalten rotbehaarten
Unholde gierig Geld zusammen scharreten,
Wie sie auch schöne Mädchen wollten minnen;

C. Krieg.⁵⁴ Pak se mluvilo o Gorytanech. O Sláwij. Nechali gsme Slowané žjti. Pak se zpjwalo. Pan Toman byl fidel. Polibenj. Pan Pressern skákal Kde je máte Němcowé. Pak gessté wjc: Co dáwno giž.⁵⁵ a. t. d. Pan Toman bauchal na stul a častegi potahowal a kričeli s námi gůž čas a. t. d. Save. a blýskali se oči. Plný hlas. Pozwánj na druhý den na tagné mjsto.

Wie sie, da stets gescheitert ihr Beginnen,
Entführt die Holden und auf steilen Warten
Sie hinter Schloss und Riegel streng verwahrten,
Dass niemand könnte ihre Gunst gewinnen.

Was einst eronnen müssige Gemüter,
Ward heutzutage wahr; ich hab' die Spur
Von einem solchen schnöden Mädchenhüter.

»Wie heisst der Wicht?« — »Her Barthelmä Kopiter.«
»Die Schöne?« — »Krainische Literatur.«
»Der Riegel, der ihm zu Gebot?« — »Censur.« —

(Franz Prešeren: Deutsche Gedichte, Laibach 1901, str. 34. Vydal L. Pintar).

⁵⁴ Narážka na pravopisné boje Slovinců z té doby. Mácha byl o nich asi již dříve zpraven z citovaného článku Čelakovského. Podstata sporů těch byla ta: Od konce 16. stol. Slovinci užívali t. ř. »bohoričice« t. j. pravopisu, jak jej Adam Bohorič ustálil svou grammatikou »Arcticae horulae«, r. 1584 vydanou. Na začátku stol. 19. s probouzejícím se vědomím národním ozývají se snahy uzpůsobiti latinskou abecedu povaze a duchu slovinského jazyka. Tak r. 1824 vydává kněz Peter Dajnkó (1787—1873) »Lehrbuch der windischen Sprache.« Novota jeho záležela v tom, že zaváděl některé znaky úplně nové; tak na místě starého zh (č) položil q, na místě fh (š) zavedl 8 a za sh (ž) přijal znak æ.

Naproti tomu roku následujícího ozval se Frant. Metelko, vytisknuv své dílo »Lehrgebäude der slovenischen Sprache« svou abecedou, která však v principu byla obdobná s Dajnkovou. Vznikly z toho spory mezi přívrženci »daňčice« a »metelčice« i staré »bohoričice« a na to Mácha naráží. Název »ABC-Krieg« pochází od Čopa, který r. 1833 v časopise »Illyrisches Blatt« otiskl tři polemická články »Slovenischer ABC-Krieg Nro. 1, 2, 3.«

Čelakovský v uvedeném článku s libostí si pochvaluje satirickou znělkou Prešernovu na ony novotáře, srovnává věc s tehdejšími domácími spory českými a ironicky volá: »Ó velicí reformátorové — v abecedách!« (Str. 451.) Radí dále, aby se Slovinci drželi raději starého způsobu psaní, a dojde-li kdy k opravě, aby užili způsobu Čechův a Polákův (s, z, c, š, ž, č). A Čelakovský zajímavě končí: »Neradil bych ale, aby takováto obnova nějakým suchopárným grammatikem započítí se dala; nýbrž stane-li se kdy, buď počátkem jejím některý důmyslný a oblíbený spisovatel — Prešeren nějaký.« (453.) Již z toho jest patrné, jak vysoko si cenil Prešerna a jak asi rozjítil Máchovu touhu poznati tohoto pěvce, což pak vedlo k osobnímu setkání obou básníků. (Viz jednak citovaný článek Čelakovského v ČČM, jednak i stať prof. Murka v Ottově Slov. Nauč. XIII., str. 410. Nejnověji o tom souborně Ivan Grafenauer l. c. I. del. kapitola: »Čbelica« in abecedni prepír, str. 50 sl.)

⁵⁵ Tuším, že jest to známá sentimentální píseň německá: »Lang, lang ists her.«

Ssli chcat. Sstrobach ležel na čele. Wedli nás domu. Mé pan dokt. Crobath. Motal gsem se. Gak gsme přissli domů newjm. P. Pre. a Tom. schopili dohromady postele. Nesmjrný hřmot. Wá . . . [porušeno]. Chtěli házet židličky. Nadal swiň a. t. d. Nemoc. Walel se w tom. Newěděl že mě strašliwě . . . ýl. [porušeno]. Nářek. Památka. Noty k znělce. Zawedenj se bála.

30. Pořádek w pokogi. W pořádek uwáděnj. Pucowánj. Čekali kossili. Ssel pro snjdanj. Po druhé. Neměli gsme nic dostati. Schustergsellen. Panj Presidentka. Ssenkýř se třas až do rána. Dostali gsme snjdanj. Ssel gsem hledat pana Poručnjka od Lilienberk. Policayt. P. Poručnjk mě wolal. Dostal gsem exemplář. Wytáhli gsme z orla. Ssli se poraučet. Kastelic.⁵⁶ Nechtěli nás pustit. Bunda. Česska. Že nás dowezau až na pomezj aby chme zůstali u oběda, že gsme holky pobauřili. Kabát. Musili sljbiti. Hledali pokog. djra. Ssli z Liublianě. Potkali Němce. Leželi čekagjee ho. Slunce západ. Modré hory. Prewoje. Konec swěta. Noceh. Dobrá poljwka. mljko.

31. Čekali, Ssli pomalu. Lidé z pauti. Čtli. Brána na pomezj.⁵⁷ Substrarunt animos. Immortalis memoria. Noceh. Zaděláwané. Giný taljř a Ubrus. Dlahá noc. Ssainy. Zřicenina. Čech se hlásil.

1^{ho}. Mljko. Kragina. Kapl. po horách: Cilli.⁵⁸ Zřiceniny. Máslo. Na wečer zřiceniny. Konowiz.⁵⁹ Řemenář, co zpjwáwal: Gott erh:⁶⁰ — co se už wje u nás nezpjwá.

2^{ho}. Časně wyssli. we Weseriz gedli sswestky a z Kokořice chleb. ssli dlaho na noc. Spali w osamělé hospodě; a nedostali dřjwe pokog až gsme se legitimirowali. Vpflegsoffizier. Marek z Marku z Prachatic odporučil nám straky.

3^{ho}. Ssli w půl ssesté. Snjdali poljwku s masem, w tom gede wozjk s dwěma strakama; Sstrobach prawj abych ssel s pánem promluwit: poněwadž militairsky wyhljžjm. Gdu, nechám zastawit; a po nēgaké řeči přigmul nás pan doktor do wozu; běžjm pro wěci, honem do sebe wrajjm gesstě kausek masa a něco poljwky a wlegi do sebe něco wjna a pak lezu do wozu, co zatim mŭg compagnon weliké kusy masa do sebe nutil. Po chwjli gsme geli až do Wildoně⁶¹ zřiceniny rozlehlé; Tam gsme zůstali na obědě we welmi smjssené ale wzactné společ-

⁵⁶ Miha Kastelic (1796—1868), vydavatel »Čbelice« a básník, pozdější lycejní knihovník w Lublani.

⁵⁷ Blížešího vysvětlení a určení nemohl jsem se dopídití. Palacký má ve svých zápiscích z prvé cesty do Italie (1837) tuto poznámku: »Oblouk na hranici mezi Štýrskem a Korytanskem[?]« (Dr. V. J. Nováček: Frant. Palackého korespondence a zápisky, I., str. 191).

⁵⁸ Celj w jižním Štýrsku.

⁵⁹ Gonowitz (Konice), město na jihozápad od Mariboru.

⁶⁰ Rozumí se »Gott erhalte Franz den Kaiser«, rak. hymna, složená r. 1797 od F. J. Haydna.

⁶¹ Městečko na Muře, jižně od Štýrského Hradce.

nosti. Pan doktor gedl s panem setnjkem a geho panj. My seděli za stolečkem s dvěma hrabaty, gedem byl plessirowaný na noze. Byli Maggyarowé. Wesele gsme se bawili, nowý fayercaik.

Mysliwec a Yokay w Maggyarských ssatech. Pan hrabě nám obětował gehu wůz. Pak gsme gedli. Měli gsme poljwku, maso s omáčkou, čerwenau řjpau a kyselým zeljm. Pečenj s salatem a dobré wjno. Pak přissel nĕgaký se samými prsteny na lewé ruce a gedem s bičjkem, ten zassáhl pana setnjka. Ty nemohli dlawho dostat poljwku. Po čase se wssecko rozcházelo. I my gsme geli. Co pán doktor odewzdáwal kalamář, dohonili nás hrabata. Geli po Maggyarsku s třemi koni, sami seděli na kozljku, lokayowé we woze. Pan doktor myslj, že to byl Lichtenstein. Pak gsme přigeli do Hradce a chodili gsme po městě. Na náměstj se na nás wssecko diwně djwalo pro podiwnost nasseho obleku. W tom gde pan hrabě, a gá se ohljdnú aby nás newiděl, on ale, gak byl wyssnořený, přegde okolo a udělal nám slawnau, zůstana státi, poklonu. Pak gsme hledali nocleh u Floriána gsme nenalezli s welikými wýmłuwami a poklony, mjstr [?], tak též u Sandwirtha až u zlatého orla w pěkném pokogjku co se zatjm pečené strogj, brambory warj a kapauni po dwoře bĕhagj, očekawáme strassliwý aučet. Datum in nostra camera, ad aquilam auream, die 3 Sept. et nunc: Felici notte.

4^{tého} [přeskrtnuto] Wečeřeli gsme brambory s cibulkau, panj hospodská wyprawowala gak gi snĕrowali w M. Zelli, že musila 53 fl a 24 kr platit za $\frac{1}{3}$ dne. Počjtala husu za 5 fl pokog 6 fl a gesstĕ wywedla gen 32 fl. Ssli gsme spat. K půl noci mě probudila střelená rána z kusu. Zablýsklo se, opět rána. Přichazela střelba ze Sslosberku. Tak asi 5 ran. Pak se zwonilo a bubnowalo. Gá wstanu. Po ulici ljtali Furwezňaci na [? porušeno] koni dlawhé za sebou ssmýkagjce řetĕzy, hlmoz. Mezi tjm střelba. (Kat. mĕsstanĕ pro znamenj zapálili) Na weži na Sslosberku swjtíl oheň. Hořelo w městĕ. pak bĕhalo wogsko a. t. d. Usnul gsem opět a strassný gsem měl sen. Byl gsem w nákladných zřjceninách welikého města na noc; w polosseru gsme widĕli sochy a bezmasné mrtwoly nĕkdegssjch králů. Slaupy přerážené gsem tam sem widĕl rozházené, a. t. d.

4^{tého}. Byli gsme na Sslosberku. Wýhlička tam odsud gest gedna z neypeknĕgssjch. Skwostné zřjceniny w dálce. Pak gsme byli w obrazárnĕ. Tam obraz od Palco,⁶² z předesslého stoletj sskwoly nĕmeckĕ wyobrazuge z mrtwých wstáwánj zemřelých při smrti Krysta. Strassliwĕ poloswĕtlo, osoby Krysta a lotrů gen mjhwĕ gsau držány gako postawy w zimničném snu, že sowta [sic] co oko rozezná, oblaky gako skály, plamenorudá obloha

⁶² Fr. X. Palco (1724—1767 n. 1770). Od r. 1752 pobyl nĕkolik let i w Praze, kde jest od něho řada obrazů nástropních i oltárních. Z nich nejznámĕjší jest Smrt sv. Frant. Xaveria u sv. Mikuláše na Malé stranĕ.

nazad, rozplýwagjej se mrtwj a. t. d. — Pak Kopie od Wachtla podle Pétra Krafta; odchod a návrat wogáka. Kočka a. t. d. — Susana od Sstarka. — Rudolf od Kurze. — Andromacha. — Mnich w žalári s nůžkami. Rytjř na koni a. t. d. — Pak gsme ssi z města. K wečeru nás dohonili hrabata s wozýkem. Gá se odvrátil oni ale wolali: »Guten Abend meine Herrn!« že gsme musili děkawat. Sstýraci Patrioti plawili se. Widěli gsme skryté zřiceniny, zachowalý hrad na ostrém hřebenu skály, pak zřiceniny se 6^{ti} hrannau wěži a mnoho giných zřicenin a hradu den ke dni. W hospodě gsme našli oficjra Wlacha, genž nám wyprawowal že zawáželi Poláky⁶³ a chwálil ge welmi. Cretin seděl na mezi gako opičak, ssklebil se a kausal chleba: měl na zádech nosjodka a. t. d.

5^{tého}. Krásný wečer. Wzadu hory. Kapljčka. Zwjřetnice. Nowý měsje. Hammry a. t. d. Kranerisch reden.

6^{tého}. Baba nás ossidila. Za mljko 32 kr. W poledne též se nám stalo. — Das ekelhafteste miserabelste Volk sd die Obersteyrer. Klein, hässlich an Kpr u Geist gleich vkrüpelt sd sie zu ts als zum Bettel u dummen Betrug. Die grösste Wohlthat wäre, sie aussterben zu lassen. In Maria Zell solten tägl Messen für ihr sel. Absterben glesen wden, Alle Wallfahrenden etc. — Hrozné horko. Processj. Pomezj. Widět wdálce rowinu. Silnice. dolů. Bjdná chůze. Schottwina w skalnaté kotlině.⁶⁴ Zřicenina nad nj. Nocle. Mluwil o wausiskách.

7^{ho}. Mnoho mljka poneyprw. Ssel gsem bos. Hrad. Rowina. Neunkirchen. Neustadt. W dálce. Kanonjři. Leželi a nemohli se shodnaut. Maljk oteklý. Monument. Ssli na noc. Hory. Měsje. Zwjřetnice. Swětla zdálj. Noc. Zahrada nákladná. Nocle. Strassliwý počēt. Schnitzlen 48 kr. Salát. 30 kr. a. t. d. 2 fl. 24 kr.

8^{ho}. Ssli ráno. Bjdná chůze. Gezdili do Baden. Spinnerinn am Kreutz. Wýhled na Wjdeň. Socha Jozefa. Hrad. Hrálij brána. Nassli K***. Neznal mě. Musili gsme zústat. Ssli do Wjdně. Glacis. Volksgarten. Lanner (Abentheurer). Strauss. (Iris Walzer.) Morelli. Nemetz.⁶⁵ Reznitschek. Panorama aller Lieblingswalzer u. Electrisir Gallope. Volksgarten. Theseus od Canovy.⁶⁶ St. Ště-

⁶³ Patrně polští uprchlíci po povstání r. 1831.

⁶⁴ Schottwien, městečko v Dolních Rakousích.

⁶⁵ Joseph Lanner (1801—1843), proslulý zakladatel vídeňského genu valčíkové hudby. Stál v čele vlastního orchestru, jenž si u vídeňského publika dobyl nesmírné popularity.

Johann Strauss st. (1804—1849) byl zprvu členem Lannerova orchestru, ale r. 1824 zřídil si sbor vlastní.

Franz Morelly, nar. 1810 ve Vidni, zemř. r. 1859 v Bombaji jako vojenský kapelník. Skladatel podobné lehké hudby jako Lanner a Strauss. Stejně i Andreas Nemetz (* 1799 v Chvalkovcích na Moravě, † 1846 ve Vidni), který byl rovněž kapelníkem u vojska.

⁶⁶ Antonio Canova (1757—1822), sochař klasicistického období; zde míněn jeho slavný »Theseus s Kentauřem«.

pán. Stock im Eisenplatz. co Kowári a t. d. Zatlaukali hřebjky. Prater. Haupačky, konjčky. Wurstl. Phantasmagorie. Hudba. Just anfang 2 Kabinette um 3 kr Schein. 19 Ggstde um 12 kr. W. W. — De Bach. — Palais Arcibiskupa. Hohe Brücke. Stoss im Himmel. Liguriáni. Benediktini. Böhmsche Sttskzley. Prissli domů. Attesty. St. (goldene Birne). B. (im guten Hirten). L. Im Volksgarten. Geho Orchester. Mor. (Lustwandler.)

9^{ho}. Hrobka od Canovy. Hrobka u Kapucejnů, mēdēné rakwe. We sw. Sstěpánu. Belvedere. Zahrada. Obrazárna. (Sw. Justýna) od Licinis. Titian. Raphael d Urbino. — Raphael Mengs. (Sw. Josef. Madonna) Coreggio. (Amor. Jo u Jupiter. Christus treibt die Käufer etc.) Michel Angiolo Bounarotti. (Masopust.) — Van Dyk. — Rubens. — Rembrandt. (Mutter). Paul Pierre Rubens. (Flucht nach Ägypten Venet v. Feti) (Salvator Rosa.) — Tennier — Kadljks⁶⁷ (Sw. Lukás). Lenz. (Andromache u Hektor.) Schäfer. . . [porušeno] Hlge . . . [náčrt?] Wutky. (Landschft). Ambrasische Sammlung.

Lebka Sokolowiče. Brněnj cjsaře Max. I. Na čele má kůň znak a na prsau angel gak držj znak rakauský. Brněnj welkého sedláka z Trientu. Portrait Sigmunda cjsaře. (1430) Dlahý wyzablý obličeg, vysoké aukzé wraskowité čelo, ssediwé oči, dlahý nahrbatělý dole nos, ssedé dlahé wausy a dwogitau bradu, wlasy ssediwé a rozčechrané. — Obraz českého wýwody — Maria Stuart. — (Obrazy z Fausta od Schnorra.) — Praha. — Připltj Aposstolů od Kadljka. — Ženská nahá — ležj a spj. — Augarten. Kettenbrücke. Saal. Strauss hrál a dirigirowal. Iriswalzer. Konec Quodlibet. — »Seht, seht auf wilden etc. — Mir ist Alles unterthan. Leben ein Tanz. — etc. Zulezt. Schlacht — Ratschen Walzer — Schlittenfahrtswalzer. — Knallen — Kanouenschüsse — Läuten — Gott erhalte Bengal — Feuer. Finale. Ssli domů. Mýli nohy w Dunagi. Oswjcenj Glacis — Wečeřeli — Zawazał Maljk. Ssli ležet. Howořili a t. d. — Neynowégssj gsau Elisabethenwalzer od Strausse wydanny. — Morelli s Řezníčkem hráli Schlacht bey Vittoria. — W diwadlech bylo . . : Hofburgtheater: Portrait der Mutter. Rekau Hr. Korn. Mad Anschutz. Herzfeld. Costenoble. La Roche.⁶⁸ — Kärnthner Thor: Stumme v. Portici. Binder Masaniello: — Josephstadt. Z a u b e r b u c h Ballet u. d. »schelmische Freyer. — Adelaide v 10 Jahren aus dem Leben einer Sängerin. Ritter Stiefeldon zum Vortheile des Kapellmeister Müller.⁶⁹

⁶⁷ Frant. Tkadlík (1787—1840) nebo, jak se sám psal, Kadlík, žil v letech 1825—32 v Římě, kde se s ním udála vnitřní změna, t. j. odklon od klassicko-pohanského ideálu k umění křesťansko-asketickému, čehož výsledkem byl právě jeho »Sv. Lukáš«. Od r. 1832 do 1836 žil ve Vídni, kdy se stal ředitelem malířské akademie v Praze. (Sr. Dr. F. X. Jiřík: Vývoj malířství českého ve stol. XIX., str. 28. sl.)

⁶⁸ Jména herců. Viz níže osoby kusu »Mariana«.

⁶⁹ Václav Müller (* 1767 na Moravě, † v Badenu u Vídne r. 1835), skladatel zprvu církevních kusů, později se cele oddal hudbě

10^{ho}. Ležel celé ráno. Kerber mi zavalal maljk. Pak ssli na obéd. Hráli Guitarru. Pan Tomek. Ssli do djwadla. Chodili po městě. Diwadlo dworské. Mariana činohra. Das Stück wimmelt von Fehlern u Effekten. Anschutz spielte lau, Mariana konnte besser seyen, der Löwe war herrlich. Schade, dass dieses Stück solche Spieler beschäftigte. Costenoble spielte vortrefflich.

Mimo toho bylo hráno. »Der Schwur u die Falschmünzer«. »Adelheid von Frankreich«. u »Fest d Handwerker«. »Quodlibet«.

Hofburgtheater.
zum 3ten Mahle.

M a r i a n a.

Schauspiel in 5 Aufzügen.

Nach einer Volkssage u dem Englischen des Sheridan Snowles frey bearbeitet von F. Treitschke.⁷⁰

Personen.

Leonardo Gonzaga, Herzog von Mantua	Anschütz
Ferrardo . . . sein Vetter	Carl la Roche
Graf Florio	Weber
Don Antonio	Heurteur
Doktor Lorenzo, Advokat von Siena	Lucas
Pierre	Löwe
Hugo, Bürger in Mantua	Mayerhofer
Mariana, seine Mündel	Dlle Fournier
Floribella, Kammerzofe	Reichel
Bartolo	} Bürger in Costenoble
Bernardo	
Carlo	Moreau
Cosmo, Hofherr	Julius la Roche
Ein Advokat in Mantua	Pistor
Ein Ritter	Eduard Anschütz
Pietro, Kammerdiener	} don Antonios Vollkomm.
Stephano Bedienter	

Hofherren. Ritter. Wachen. Volk von Mantua. Vornehme Frauen. Edelknabe. Diener.⁷¹

operettní. V letech 1808—1812 pobyl v Praze, kde byla engažována jeho dcera Teresie, proslulá zpěvačka, provdaná za tenoristu Grünbauma (»Madame Grünbaum«). Müllerových kusů vypočítává Wurzbachův Lexikon na 225.

⁷⁰ Georg Friedrich Treitschke (* 1776, † ve Vídni 1842), entomolog a dramatický spisovatel, od r. 1802 ve Vídni. Vydařoval i »Musenalmanach«.

⁷¹ Heinrich Anschütz (* 1785) od r. 1821 byl členem vídeňské dvorní činohry. Proslul hlavně v kusech Shakespearových. Karl La Roche (nar. v Berlíně kolem r. 1797). Učinkoval na různých jevištích, jm. i ve Výmaru, kde žil v přátelském svazku s Goethem. Wurzbachův Lexikon r. 1862 o něm píše: »Mit Anschütz, Fichtner, Ludwig Löwe bildete er bis vor Kurzem die »alte Garde« der Wiener Hofburg, ein männliches Künstlerkleeblatt, wie es zur Zeit keine

Ort der Hdlg. Mantua u das Lager des Herzogs Die neuen Dekorationen sd v. Herrn. de Pian, k. k. Hoftheatermahler. das Costume ist neu nach der Angabe des H. v. Stubenrauch, k. k. Hoftheater Costume- u Decorations-Direktor.⁷²

Lanner (Komet-Walzer).

11^{tho}. Byli gsme w zbrojnici cisarské. Libussa. Wlasta. Král Ludwíg co zůstal u Mohačé; maljnký on přissel o dwa měsíce drjwe na swět; we dwanáctém roku se ženil; w 8 měl wausy, w ssestnactém ssediwil, w 20^{tém} possel. — Dlahý řetěz. Korauhwe francauzské a polské. — Soběského zbrog. — zbrognice městská; brněnj řjmské a nněmecké. — z 8^{ho} 9^{ho} & 10^{tho} a. t. dále wěku. Česstj w brněnj oblečenj páni z 11 wěku. Geden má diadema oceliwé; — geden s kladiwem a w klobauku (Sturmhut.) samé sspjce po klobauku kolem a na brněnj. Horwath. Němec. Wlach Uher. Ritjři na smrt bogugjej w sw. saubogi, byli w černé brněnj oblečenj, zawřené přjlbj a přes brněnj měli žluté kožené kabáty, sstjty dlahé, w prostřed na délku wypuklé. — Bogugjej pacholci. — městské brněnj. (Leb cara Mustaphy). Blutfahnen. a. t. d. — Pan Dunder, wydawatel Kačičía, Horwath.⁷³ — Obéd, odpoledne w — Naturalien Samlung. — Giraffa. — Ptaky. — Bunter Parkit — etc. —. — Amphibie, Ryby, hmyz. brauky — Motýli — mussle. Diwadlo am Kärnthner. thor. Norma. — Lyrische Tragödie in 2 Akten gedichtet von F. Romani, übsetzt v J. R. v Seyfried. Musik vom Kapellmeister Bellini.⁷⁴

deutsche, vielleicht überhaupt keine andere Bühne aufzuweisen hat.« (Bd. XIV., 164.) Nikolaus Heurteur (nar. r. 1781 ve Vídni, † tamt. r. 1844). Karl Wilhelm Lucas (nar. 1803 v Berlíně, † 1857 ve Vídni), byl teprve z jara r. 1834 enganžován u dvorní činohry, Ludwig Löwe (* 1795) od r. 1811 byl po několik let činný i u pražského divadla zprvu v rolích komických, později ve vážných. Karl Ludwig Costenoble (nar. r. 1769 ve Westfalsku). R. 1816 pohostinsku vystupoval i v Praze. Zemřel cestou z Hamburku do Vídně r. 1837 v Praze. Karl Pistor (1780—1863) v letech 1820—1826 působil na pražském jevišti.

⁷² Antonio de Pian (* v Benátkách r. 1748, † 1851 ve Vídni), malíř a grafik, tou dobou nejlepší malíř scénický. Philipp von Stubenrauch (nar. ve Vídni r. 1784, zemřel 1848) vynikl hlavně jako dekorativní malíř.

⁷³ Václav Jiří Dundr (1811—1872). »Vyučiv se knihkupectví v Praze, vedl slovanský závod Venediktův ve Vídni, potom však oddal se hospodářství a stal se ředitelem panství celského a j. ve Štýrsku.« Vedle jiných zabýval se i studii slavistickými; vydal ve dvou dílech sbírku jihoslov. národ. písní Andrie Kačičía Razgovor ugodni národa slovinskoga, ve Vídni 1836. Předmuva k ní datována jest 24. června 1835. Mácha Dundra již r. 1834 nazývá »vydavatelem Kačičía«.

⁷⁴ Vincenzo Bellini (1802—1835) složil Normu r. 1832.

Personen.

Sever, römischer Prokonsul in Gallien	Schäffer
Orovist, Hpt der Druiden	Staudigel
Norma, dessen Tochter, eine Seherinn	Mad. Ernst
Adalgisa, Dienende im Tempel Irmensuls	Dlle Löwe
Clotilde, Normas Freundinn	Dlle Boudra
Flavius, Severs Begleiter	Hölzel ⁷⁵
Druiden, Barden, Tempelwächter, Priesterinnen, Gallisches Kriegsvolk	

Scene: Gallien, der h. Hain u d Tempel Irmensuls.

Wyzwolánj ženských. Applaus. Smjeh w noci. — Dwůr. Chodby. Museum. Bibliotheka. Zrcadlo. Holuby. Im Hoftheater: Bekenntnisse u Gelegenht macht Diebe. — Stiefeldon. — Zum Vortheil der abgebrannten Neustadt: das Zauberbuch.

⁷⁵) Joseph Staudigl (1807—1861). Teprve po mnohých obtížích a protivenstvích podařilo se mu r. 1830 proniknouti. Johanna Sophie Löwe (* 1815), neř Ludwiga Löwe, byla angažována od r. 1832. Snad Gustav Hölzel, (* 1813), zpěvák a skladatel.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000511469

